אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מה לבעל מום שכן מומו ניכר תאמר ברובע ונרבע שאין מומו ניכר הואיל ואין מומו ניכר יהא כשר לגבי מזבח ת"ל מן הבהמה להוציא רובע ונרבע מן הבקר להוציא את הנעבד והלא דין הוא ומה אתנן ומחיר שציפויין מותרין הן אסורין נעבד שציפויו אסור אינו דין שהוא אסור או חילוף ומה אתנן ומחיר שהן אסורין ציפוייהן מותרין נעבד שמותר יהא ציפויו מותר א"כ ביטלת לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך אני אקיימנו לא תחמוד כסף וזהב בדבר שאין בו רוח חיים אבל בדבר שיש בו רוח חיים הואיל והן מותר יכול יהא ציפוי מותר ת"ל מן הבקר להוציא את הנעבד מתקיף לה רב חנניא טעמא דמעטי' קרא הא לא מעטי' קרא ציפוי מותר [א] והכתיב ואבדתם את שמם כל העשוי לשמם ההוא לכנות להם שם הוא דאתא לבית גליא קרינן אותו בית כריא פני המולך פני כלב עין כל עין קוץ ואיפוך אנא מן הבהמה להוציא את הנעבד מן הבקר להוציא רובע ונרבע התם מעניינא דקרא כתיב גבי בהמה ואיש כי יתן שכבתו בבהמה מות יומת גבי בקר כתיב וימירו את כבודם בתבנית שור אוכל עשב מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח אר"ש אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע לפי שישנו ברובע מה שאין כן בנוגח יש בנוגח מה שאין כן ברובע שהרובע עושה אונס כרצון מה שאין כן בנוגח יש בנוגח שהנוגח משלם את הכופר מה שאין כן ברובע הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא הרובע והנרבע (וכולם) הם כקדשים שקדם מום עובר להקדשן וצריכין מום קבוע לפדות עליהן שנאמר כי משחתם בהם מום בם מאי תלמודא חסורי מיחסרא והכי קתני מנין שהן אסורין ת"ל כי משחתם בהם מום בם ותנא דבי ר' ישמעאל כל מקום שנאמר השחתה אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים דבר ערוה דכתיב כי השחית כל בשר וגו' עבודת כוכבים דכתיב פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל כל שהמום פוסל בהן דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בהן ותנא דבי ר' ישמעאל מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן מאי דריש בהו מיבעי ליה פרט לחולה זקן ומזוהם ות"ק דאפקינהו להני קראי לרובע ונרבע חולה זקן ומזוהם מנא ליה נפקא ליה מן הצאן מן הכבשים ומן העזים ולתנא דבי ר' ישמעאל [ב] אורחיה דקרא לאישתעויי הכי: איזהו מוקצה לעבודת כוכבים וכו': אמר ר"ל אין אסור אלא מוקצה לשבע שנים שנאמר ויהי בלילה ההוא ויאמר [לו ה'] קח את פר השור אשר לאביך ופר השני שבע שנים והתם מוקצה בלחוד הוה נעבד נמי הוה א"ר אחא בר יעקב מוקצה לעבוד ולא עבדוהו רבא אמר לעולם עבדוהו וחידוש הוא כדר' אבא בר כהנא דאמר רבי אבא בר כהנא שמנה דברים התירו באותו לילה חוץ ולילה וזרות וכלי

ליפוייהן. אם סיככה עליו שום דבר לאחר שנתנו לה מותר הליפוי לבא לבית לעשות ריקועין למזבח דהתורה לא אסרה אלא גם שניהן ולא ליפוייהן: **נעבד שליפוייהן אסור.** דכתיב לא תחמוד כסף וזהב עליהם וגו': **נעבד שעשאוהו עבודת כוכבים אינו דין שיהא הוא אסור לגבוה.** נהי דלהדיוט לא מיתסר דאין בעלי חיים אסורין כדאמרן טעמא לקמן אבל לגבוה מיהא אסור הואיל וליפויין אסור אפי' בהנאה להדיוט וקרא למה לי: **או חילוף.** אי לא כתיב קרא איכא לאלופי דינא: **נעבד שהוא מותר.** דלא אשכחן דאסור (ג) יו]: [ג] **הכי** קאמר א"כ **ביטלת לא תחמוד כו'.** הלכך ליכא למימר או חילוף הואיל ומדינא אתיא דאסור נעבד לגבוה לא צריך קרא דקאמר: **אני אקיימנו כו'.** הלכך איכא למימר או חילוף והואיל והוא מותר אפילו לגבוה ליפויין מותר: **ת"ל מן הבקר ולא כל הבקר להוציא את הנעבד.** לאסור לגבוה וכיון לאסור לגבוה ליפויין אסור אף להדיוט דקרינא ביה לא תחמוד וגו': **בית גליא.** לשון גובה (ל"א) בית כלייא כמו כלוא כליון. ל"א בית כריא בית הכסא לשון כרו שוחה (ירמיה יח): **מעניינא דקרא.** דאשכחן דברובע נסיב קרא בהמה ובדבר עבודת כוכבים נסיב לשון בקר: **מוקצה.** שהקצוהו לצורך תקרובת עבודת כוכבים: **את הנוגח.** שהמית את האדם בעד אחד דלא מיסתקיל: **אם נאמר רובע.** לאסור להקרבה והלא שניהם שוין דאם היו ב' עדים בדבר שניהם נסקלין: **נוגח.** לא עשה בו אונס כרצון לענין סקילה דתנן (ב"ק דף לט.) שור האיצטדין אינו חייב סקילה שנאמר שור כי יגח [שמות כא] ולא שיגיחוהו אחרים: **משלם עליו את הכופר.** אע"פ שהשור נסקל: **והאי תנא מייתי מהכא.** דרובע ונרבע אסורין לגבוה: **סרוע וקלוט** ל"ג: **שכן אסורין.** להקרבה (ד): רובע ונרבע דבר ערוה. מוקצה ונעבד דבר עבודת כוכבים: **מזוהם.** שמוליא זיעה ומסריח: **מן הכבשים וגו'.** קרא אחרינא אם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים לעולה: **לשבעה שנים.** שהוקצה עד לז' שנים ובסוף ז' שנים יקריבוהו לעבודת כוכבים דהכי הוי מוקצה: **ופר בן שבע שנים.** שפיטמוהו שבע שנים אלמא הכי אורחייהו למעבד: **נעבד נמי הוה.** לא ידענא מהיכן נפקא: ל"א **אין איסור מוקצה אלא ז' שנים.** ומז' שנים ואילך לא הוי מוקצה דתו לא מקרבי ליה דכתיב ופר שני שבע שנים אלמא למשום דהלפין עליה ז' שנים איסתרי: **לעולם עבדוהו.** אלא מההוא לא גמרי מידי דחידוש הוא: **חוץ.** שחוטי חוץ: **ובלילה הקריב.** דהכי כתיב [שופטים ו] ויעש לילה: וכלי

אמר רב אשי משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא כו'. וכת"כ קא אמר לה ר"ע להאי פירכא מה לבעל מום שכן מומו נגלה והיינו דקאמר הכא שכן מומו ניכר תימה אמאי לא קאמר אתנן ומחיר יוכיח דאין מומו ניכר ואסורין למזבח: **ומה** אתנן ומחיר שציפויין מותרין. וה"ה דהוה מלי למעבד ק"ו כדאיתא פרק כל הצלמים (ע"ז מו:) ומה אתנן ומחיר שמותרים בתלוש להדיוט אסורים בבעלי חיים לגבוה נעבד שאסור בתלוש להדיוט אינו דין שאסור בבעלי חיים לגבוה והשתא לא שייך למימר או חילוף כדאמר הכא ובפרק כל הצלמים (גז"ש) לא עבד כי האי ק"ו לאסור אבני הר למזבח דאמר התם ומה אתנן דמותר בתלוש להדיוט אסור במחובר לגבוה נעבד כו' או חילוף ומה אתנן ומחיר שהם אסורין וליפוייהם מותרים והוה מלי למעבד האי ק"ו התם להתיר ליפוי הר אפי' למזבח: **או** חילוף כו'. וא"ת אמאי לא קאמר כל היכא דאיכא למיעבד לקולא ולחומרא עבדינן לחומרא והכי אמר פרק כל הצלמים (ע"ז מו:) וי"ל דגבי בעלי חיים לית לן למיעבד טפי לקולא דאין לנו לאסור בעלי חיים כיון דמלי למעבד ק"ו לקולא: **נעבד** שהוא מותר אינו דין שיהא ציפויו מותר. ונפ' השוחט (חולין מ.) אמר התם דתקרובת דנעבד דבעלי חיים אסור דאמר הא דאמר להר הא דאמר לגדא דהר דתקרובתו אסור אלמא דמחמירין טפי בתקרובת דבעלי חיים מלפויו וגבי הר אמר איפכא לליפוי דהר קאמר התם פר' כל הצלמי' (ע"ז מה.) דאסור ותקרובתו מותר כדאמר פרק השוחט (חולין מ.) הא דאמר להר פי' אם שחט לשם הר תקרובתו מותר וי"ל דהא דאמר התם לליפוי דהר דאסור היינו הליפוי שהיה עליו בשעת השתחוואה וכי ה"ג ליפוי דבעלי חיים נמי אסור והא דקאמר הכא מותר היינו בליפוי הבאה לאחר השתחוואה אי נמי לפי המסקנא דאמר הכא דליפוי דנעבד אסור ניחא: **תלמוד** לומר מן הבקר להוציא הנעבד. פירש רש"י לאסור לגבוה וכיון דאסור לגבוה ליפויו אסור אף להדיוט דקרינא ביה כסף וזהב עליהם לשון רש"י והדין עמו דפי' כן דאין לומר דלפי האי מיעוטא נמי דליפוי מותר להדיוט ולא תחמוד כסף וזהב עליהם מוקמינן ליה בשאין בו רוח חיים אבל בבעלי חיים מותר לגבוה דמדקפריך בסמוך טעמא דמעטיה קרא משמע דפשיטא ליה דאמר דמעטיה קרא כל ליפוי דנעבד אסור בבעלי חיים וכן משמע הסוגיא: **והאי** תנא מייתי לה מהכא דתניא כו'. תימה דהכא משמע דר"ש לית ליה האי דרשא דכי משחתם דהא מפיק ליה לעיל מקרא אחרינא מדאמר אם נאמר נוגח למה נאמר רובע משמע דדריש ליה ממן הבקר ובפרק אין מעמידין (ע"ז כג:) קאמר ר"ש לענין רביעה דפסולה דכתיב כי משחתם בהם מום בם אלמא משמע דדריש ליה ממשחתם וי"ל דהא דקאמר לר"ש לעיל אם נאמר נוגח לדבריו דת"ק קא א"ל דמפיק ליה מן הבקר וליה לא סבירא ליה דדריש ליה מכי משחתם: **כל** שהמום פוסל בו דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בו. צריך עיון מאי קאמר הא דרשינן שפיר רובע ונרבע מכי משחתם:

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הל' ו]:
כב ב *(מיי' פ"ז מהל' ע"ז) טוש"ע י"ד סימן קמו סעי' טו:
כג ג מיי' פ"ד מהל' איסורי מזבח הל"ח:
כד ד מיי' שם הל' ה:
כה ה מיי' פ"י מהל' נזקי ממון הל"ב:
ו [מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' ט]:
כו ז מיי' פ"ג שם הל"ג:
כז ח מיי' פ"ב שם הלכה י:

◆

תורה אור השלם

1. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לַייָ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם: ויקרא א ב
2. פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם וְלָקַחְתָּ לָךְ פֶּן תִּוָּקֵשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֲבַת יְיָ אֱלֹהֶיךָ הוּא: דברים ז כה
3. וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ וּפְסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תְּגַדֵּעוּן וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא: דברים יב ג
4. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן שְׁכָבְתּוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמָת וְאֶת הַבְּהֵמָה תַּהֲרֹגוּ: ויקרא כ טו
5. וַיָּמִירוּ אֶת כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אֹכֵל עֵשֶׂב: תהלים קו כ
6. וּמִיַּד בֶּן נֵכָר לֹא תַקְרִיבוּ אֶת לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל אֵלֶּה כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם לֹא יֵרָצוּ לָכֶם: ויקרא כב כה
7. וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ: בראשית ו יב
8. פֶּן תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל תְּמוּנַת כָּל סָמֶל תַּבְנִית זָכָר אוֹ נְקֵבָה: דברים ד טו
9. וַיְהִי בַּלַּיְלָה הַהוּא וַיֹּאמֶר לוֹ יְיָ קַח אֶת פַּר הַשּׁוֹר אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וּפַר הַשֵּׁנִי שֶׁבַע שָׁנִים וְהָרַסְתָּ אֶת מִזְבַּח הַבַּעַל אֲשֶׁר לְאָבִיךָ וְאֶת הָאֲשֵׁרָה אֲשֶׁר עָלָיו תִּכְרֹת: שופטים ו כה

◆

גליון הש"ס

בעין משפט ב מיי' פ"ז מהל' עבודת כוכבים. שם לא נזכר רק לצריך לשרש אחריה ולא נזכר כלל ברמב"ם דין דלכתת שם:

◆

רבינו גרשום

אמר רב אשי איצטריך משום דאיכא למימר מעיקרא דדינא פירכא מה לבעל מום שכן מומו ניכר לכל העולם תאמר כו': [ומה אתנן ומחיר שציפויו מותרין. אם ציפה עליהן תקרה של כסף ושל זהב מותר ציפויין והן עצמן אסורין: נעבד שציפויו אסור. לא תחמוד כסף וזהב עליהן וגו': אינו דין שהוא אסור למזבח או חילוף. כלומר אני אומר חילוף הדבר להתיר ומה אתנן ומחיר שהן אסורין בפירוש מן התורה ציפויין מותר נעבד שהוא מותר למזבח שלא מצינו שאסור בפירוש מן התורה אינו דין שציפויו מותר: אמר לו בעל הדין ראשון אם כן לדבריך שאתה רוצה להתיר ציפוי הנעבד בישלת לא תחמוד כסף וזהב עליהן וגו': אמר לך אני אקיימנו בדבר שאין בו רוח חיים. כלומר נעבד שאין בו רוח חיים ציפויין אסור אבל [illegible]

מסורת הש"ס

א) ע"ז מה: מו., ב) [צ"ל אתנן], ג) ב"ק מ., ד) גי' ל"ק הרובע והנרבע והמוקצה והנעבד והמחיר והכלאים והטריפה הרי הם קדשים וכו' וכ"ה בילקוט פרשה ויקרא, ה) [צ"ל וכו'], ו) סנהדרין נו. בכורות נו. ע"ז כג: חולין כג., ז) [בכורות מא. ע"ש], ח) צ"ל או מן, ט) [עי' תוס' ב"ק קכו: ד"ה מקן], י) לבית ה' ל"ק, כ) הד"א ל"ק, ל) [גרסינן יעב"ץ ל"ק], מ) וקאמר אני אקיימנו כו' הד"א ל"ק, נ) לשון גובה גלי הס"ד ואח"כ ד"ה בית כליא כו' ל"ק וכ"ה בע"ז דמ"ו ע"א, ל"ק, ס) מה"ד דבר ערוה ועי' רובע ונרבע לדבר ערוה מוקצה ונעבד דבר ע"ז הס"ד והד"א, ל"ק, ע) מוקצה דכתיב פר שני ז' שנים כו', ל"ק, פ) שכן מומו נגלוי והיינו כו' ל"ק, צ) דעבד כי האי ל"ק, ק) והוה מלי למעבד האי ק"ו דהאי חילוף ומה אתנן ומחיר שהם אסורין ליפוייהן מותרין כו' ולהתיר ליפוי הר כו'. ל"ק.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בית (כריא) תו"מ וני"ב נ"ל כלייא: (ב) שם אותו מוקצה המוקצה לעבודת כוכבים: (ג) רש"י ד"ה נעבד שהוא וכו' לאסור וקאמר א"כ וכו' לא צריך קרא וקאמר אני כצ"ל והד"א: (ד) ד"ה שכן וכו' להקרבה הס"ד ואח"כ מ"ה דבר ערוה רובע ונרבע ואח"כ ד"ה דבר ע"ז מוקצה ונעבד:

◆

הגהות הגר"א

[א] גמ' והכתיב ואבדתם כו'. וקרא יתירא הוא ועי"כ אתי אף לנעי"ח: [ב] שם אורחיה דקרא כו'. אבל מן הכבשה כו' כולה מייתר: [ג] רש"י ד"ה ה"ג וקאמר כו'. קרא הס"ד ומה"ד וקאמר אני והד"א:

◆

מוסף רש"י

בית גליא. לשון גובה גלי (ע"ז מו. וגי' הב"ח: גלי לשון גובה). **בית כריא.** לשון חפירה ושפלות (שם). **להוציא את המוקצה.** שייחדו להקריב לע"ז (ב"ק מ:) שהוקצה והופרש לצורך עבודת כוכבים (בכורות מא.). **את הנוגח.** את האדם ומת (שם) שהמית את האדם ע"פ עד אחד או ע"פ הבעלים ונפטר מן הסקילה (ב"ק מ.). **אם נאמר רובע למה נאמר נוגח.** הרי שניהן שוין בעבירה לענין סקילה במקום עדים (שם). **שהרובע עושה אונס ברצון.** לנרבע אונס הוא ונסקל כרובע, דכתיב ואת הבהמה תהרגו מה שאין כן בנוגח, נוגח לא עשה בו אונס כרצון, דכתיב כי יגח ולא שיגיחוהו (שם). **ת"ל.** גבי קרבנות, כי משחתם בהם מום בם. לא ירצו לכם, דכין השחתה בין מום פוסלים בהם (חולין כג.). **דבר ערוה.** רובע ונרבע, ועבודת כוכבים. נעבד, שהשחתה לנהמתו (שם). **כי השחית כל בשר.** בדור המבול כתוב, ודור המבול בעריות קלקלו, כדכתיב (בראשית ו) ויקחו להם נשים וגו', שהיו נוקקין לנשי רעיהן ולכל בהמה וחיה (חולין שם וכעי"ז סנהדרין נז. ועי"ש כג:). **כל שהמום פוסל בהן כו'.** דהא אקשינהו רחמנא למום דכתיב כי משחתם בהם מום בם (בכורות נז.).

◆

שיטה מקובצת

א] שמותר אינו דין שיהא ציפויו: ב] וזהב עליהם בדבר. ג] הנעבד. [illegible]

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones

Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com